

Socialutskottets yttrande

1981/82:3 y

om forskning m. m. (prop. 1981/82:106 i vissa delar jämte motioner)

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har hemställt om yttrande av socialutskottet över *dels* proposition 1981/82:106 om forskning m. m., såvitt avser följande avsnitt i bilaga 1 (utbildningsdepartementet) vid propositionen, nämligen avsnittet Resurser för klinisk medicinsk forskning (s. 115—119) och Organisation och finansiering av viss forskning inom primärvården och socialtjänsten (s. 151—158) samt till sistnämnda avsnitt knutna moment 18 i hemställan (s. 168), *dels* följande med anledning av propositionen väckta motioner, nämligen motion 1981/82:2222 av Christina Rogestam m. fl. (c, m, fp) samt motion 1981/82:2232 av Georg Andersson m. fl. (s), såvitt avser yrkande 2.

De i ärendet aktuella motionsförslagen har anknytning till vad som anförs i avsnittet Organisation och finansiering av viss forskning inom primärvården och socialtjänsten.

1. Resurser för klinisk medicinsk forskning

I avsnittet redovisas inledningsvis hur staten och sjukvårdshuvudmän genom läkarutbildningsavtal samarbetar beträffande läkarutbildning och medicinsk forskning vid kommunala undervisningssjukhus samt viss kritik som framförts mot den nuvarande ordningen för denna samverkan.

Härefter redovisar föredragande departementschefen sin syn på samarbetet mellan staten som huvudman för utbildning och forskning och sjukvårdshuvudmännen som ansvariga för sjukvården.

I överensstämmelse med vad föredragande departementschefen härvid anför vill utskottet framhålla att den grundläggande principen är riktig att, när det gäller läkarutbildning och medicinsk forskning, staten replierar på sjukvårdshuvudmännens resurser.

I propositionen påpekas att formerna för samverkan mellan staten och sjukvårdshuvudmännen beträffande användning av de resurser, som fördelas enligt läkarutbildningsavtalen, bör uppmärksammas.

Enligt utskottets mening bör man, som föredragande departementschefen förordar, inrikta sig på att förbättra möjligheterna för parterna på den statliga och den kommunala sidan att i det dagliga arbetet komma fram till en i stort sett gemensam uppfattning om hur de tillgängliga resurserna bör användas.

I likhet med vad utskottet gjort vid behandlingen i betänkande SoU 1981/82:40 (s. 3 — 6) av en motion om samarbetet mellan staten och huvudmännen för de kommunala undervisningssjukhusen angående läkarutbildningen och forskningen förutsätter utskottet att detta önskemål skall beaktas i det utredningsarbete som företrädare för parterna i läkarutbildningsavtalen skall bedriva gemensamt för att klargöra vad som i framtiden skall gälla för samarbetet rörande läkarutbildning och forskning.

Med hänsyn till kritik som redovisats i propositionen mot formerna för den administration som investeringsersättningarna (investeringsbidragen) från staten till huvudmännen för de kommunala undervisningssjukhusen för med sig, vill utskottet understryka angelägenheten av att man strävar mot att omvandla systemet med investeringsersättningar till ett mer generellt utformat system, t. ex. genom att ersättningarna schabloniseras och innefattas i driftersättningar till huvudmännen. Utskottet förutsätter att även detta önskemål beaktas i ovannämnt utredningsarbete.

2. Organisation och finansiering av viss forskning inom primärvården och socialtjänsten

Propositionsförslagen

Försöksverksamhet med forskning och utbildning inom primärvård (öppen hälso- och sjukvård) och angränsande områden av socialvården (socialtjänsten) har bedrivits vid vårdcentralen i Dalby sedan år 1968 och vid de socialmedicinska fältstationerna i Tierp och Vilhelmina sedan år 1970 resp. år 1973.

I proposition 1979/80:6 om socialstyrelsens uppgifter och organisation, m. m. — varöver riksdagen fattade beslut beträffande huvuddelen våren 1980 (SoU 1979/80:45, rskr 1979/80:386) — förutskickades att en arbetsgrupp skulle få i uppdrag att med utgångspunkt i förslag i propositionen lämna förslag på hur den framtida verksamheten i Dalby, Tierp och Vilhelmina skulle organiseras och finansieras.

En interdepartemental arbetsgrupp som därefter tillsattes för ändamålet har i betänkande (Ds S 1981:26) Primärvård och socialtjänst i förändring — Översyn av forskning, utvecklingsarbete m. m. i Dalby, Tierp och Vilhelmina redovisat sina överväganden.

På grundval av förslag av den interdepartementala arbetsgruppen föreslås i proposition 1981/82:106 att verksamheterna i Dalby, Tierp och Vilhelmina skall inordnas i högskoleorganisationen i form av särskilda enheter för forskning inom primärvården och angränsande områden inom socialtjänsten som inrättas vid universiteten i Lund (verksamheten i Dalby), i Uppsala (verksamheten i Tierp) och i Umeå (verksamheten i Vilhelmina).

De särskilda enheterna föreslås lyda direkt under resp. högskolestyrelse men ledas av särskilda styrelser sammansatta av representanter för berörda fakulteter, landstingskommuner och kommuner.

Vidare föreslås att en central samverkansgrupp skall inrättas för de tre aktuella högskoleregionernas fortsatta forsknings- och utvecklingsverksamhet (FoU-verksamhet) inom primärvård och socialtjänst. Det förutskickas att representanter för socialstyrelsen, universitets- och högskoleämbetet (UHÄ), de båda kommunförbunden samt personalorganisationerna skall beredas möjlighet att medverka i samverkansgruppens arbete.

Det förutsätts ankomma på regeringen att meddela särskilda föreskrifter för de särskilda enheterna, att besluta om styrelser m. m. för dessa enheter samt att besluta om inrättande av den centrala samverkansgruppen.

Tjänsteorganisationen inom den nuvarande försöksverksamheten föreslås förändrad till tjänster inom högskolan. Det förutskickas att UHÄ skall få i uppdrag att avge förslag till de åtgärder som erfordras till följd av den föreslagna omorganisationen.

Kostnaderna för basresurser för de särskilda enheterna för budgetåret 1982/83 avses skola bestridas ur ett nytt anslag till Vissa kostnader i samband med forsknings- och forskarutbildningsreform och ur anslaget till Medicinska forskningsrådet under nionde huvudtiteln samt ur anslaget till Forsknings- och utvecklingsarbete samt försöksverksamhet under femte huvudtiteln. Det förutskickas att till universiteten i Lund, Uppsala och Umeå kommer att för budgetåret 1982/83 anvisas 1 970 000 kr. resp. 800 000 kr. och 690 000 kr. för de särskilda enheterna.

Avsikten är att i budgetpropositionen avseende budgetåret 1983/84 medel skall beräknas under anslaget till Medicinska fakulteterna såvitt avser universiteten i Lund och Uppsala och under anslaget till Samhällsvetenskapliga fakulteterna såvitt avser universitetet i Umeå.

Det förordas vidare i propositionen att tidpunkten för inrättande av en förutskickad tjänst som professor i socialt arbete vid universitetet i Lund fastställs till den 1 juli 1983. Föredragande departementschefen avser återkomma till denna fråga i samband med budgetpropositionen för budgetåret 1983/84.

I moment 18 i här aktuell hemställan i propositionen begärs att riksdagen godkänner vad som förordats i propositionen i fråga om organisation av försöksverksamheten med viss forskning inom primärvården, finansiering av denna verksamhet samt tidpunkten för inrättande av en tjänst som professor i socialt arbete.

De förslag i propositionen som berörs av de i ärendet aktuella motionsyrkandena avser sammansättningen av den centrala samverkansgruppen och personalresurser m. m. för den särskilda enheten vid universitetet i Umeå.

Motionsförslag om representation för Göteborgs högskoleregion i den centrala samverkansgruppen (motion 1981/82:2222)

Inom Göteborgs högskoleregion har inletts uppbyggnaden av fältstationer för forskning och utvecklingsarbete inom framför allt universitetsäm-

net socialt arbete i Arvika kommun, i Borås kommun och i stadsdelen Angered i Göteborgs kommun.

I motion 1981/82:2222 (c, m, fp) anförs bl. a. att det är angeläget att även det forsknings- och utvecklingsarbete som pågår i Göteborgsregionen ges goda möjligheter att utvecklas och att det är viktigt att man redan från början kan delta i den centrala samverkansgruppens arbete. Motionärerna begär därför att i den centrala samverkansgruppen skall ingå en representant för Göteborgsregionen.

Motionsförslag om personalresurser m. m. för enheten vid universitetet i Umeå (motion 1981/82:2232 yrkande 2)

En arbetsgrupp med representanter för Vilhelmina kommun, Västerbottens läns landstingskommun, regionstyrelsen för Umeå högskoleregion, universitetet i Umeå och högskolan i Östersund, vilken kallade sig Arbetsgruppen för fältstation till Norrlands inland, framlade år 1981 i en rapport Forskning och utveckling i Norrlands inland förslag till organisation för en framtida fältstation i Vilhelmina. Arbetsgruppen föreslog bl. a. att fältstationen skulle ha nio befattningshavare.

Förslaget i propositionen om personalorganisation för enheten vid universitetet i Umeå innebär att en projektledare, en byråsekreterare, en kanslist och en kontorist, dvs. sammanlagt fyra befattningshavare, skall erhålla tjänster inom högskolan.

I motion 1981/82:2232 (s) erinras om att nyssnämnda arbetsgrupp ansett att den av arbetsgruppen föreslagna fältstationen i Vilhelmina borde — utöver personalresurser för administration — tillföras två forskarassistenter representerande samhällsvetenskaplig fakultet resp. medicinsk fakultet, en hälso- och sjukvårdslärare, en klinisk lärare och en befattningshavare med bl. a. utbildnings- och handledaruppgifter.

Motionärerna anför bl. a. att principbeslut bör fattas innebärande att den organisation som nyssnämnd arbetsgrupp föreslagit är en lämplig organisation och att den i propositionen föreslagna organisationen får ses som en första etapp mot en utbyggd fältstation. Motionärerna anför vidare att regionstyrelsen för Umeå högskoleregion bör vara representerad i den lokala/regionala arbetsgruppen, varmed motionärerna torde avse den styrelse som skall leda enheten vid universitetet i Umeå.

Motionärerna begär i här aktuell del av motionen att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som anförts i motionen angående uppbyggnaden av en fältstation i Vilhelmina.

Utskottets ställningstaganden

Utskottet har under hand inhämtat att avsikten är att det i den i propositionen föreslagna *centrala samverkansgruppen* för de tre i ärendet aktuella högskolereaktionernas fortsatta forsknings- och utvecklingsverksamhet

inom primärvård och socialtjänst skall ingå ordförandena i de särskilda styrelserna för de tre enheterna för forskning inom primärvården och angränsande områden inom socialtjänsten som skall inrättas samt en representant för envar av socialstyrelsen, UHÄ, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR samt Landsorganisationen i Sverige (LO). Avsikten är således att den centrala samverkansgruppen skall ha sammanlagt tio ledamöter.

Skäl talar enligt utskottets mening för att den centrala samverkansgruppens verksamhet inte begränsas till frågor om forsknings- och utvecklingsverksamhet inom primärvård och socialtjänst inom de i ärendet aktuella högskoleregionerna — Lund/Malmö, Uppsala och Umeå högskoleregioner — utan även får avse frågor om sådan verksamhet som bedrivs eller blir aktuell inom de övriga högskoleregionerna, dvs. Stockholms, Linköpings och Göteborgs högskoleregioner. Om en sådan vidgning av samverkansgruppens uppgifter kommer till stånd bör självfallet även dessa högskoleregioner bli representerade i samverkansgruppen. Slutligt ställningstagande till sammansättningen av gruppen ankommer på regeringen.

Vad utskottet sålunda anför om sammansättningen av den centrala samverkansgruppen bör ges regeringen till känna.

Utskottet har vidare under hand inhämtat att de *resurser för den särskilda enheten vid universitetet i Umeå*, 690 000 kr., som förutskickats skola anvisas för nästa budgetår, innebär en viss förstärkning i förhållande till de resurser som disponerats för fältstationen i Vilhelmina. Utskottet anser att skäl talar för att en ytterligare resursutbyggnad för enheten sker på sikt. Takten och omfattningen av en ytterligare utbyggnad av resurserna måste emellertid bli beroende av pågående och planerad forsknings innehåll och mål och får närmare prövas mot bakgrund av framställningar om anslag för kommande budgetår.

Utskottet förutsätter att den särskilda styrelsen för enheten ges en allsidig sammansättning.

Med hänsyn till det anförda bör motion 1981/82:2232 i här aktuell del inte föranleda någon åtgärd av riksdagen.

Utskottet har *i övrigt* inte något att erinra mot vad som anförs i avsnittet Organisation och finansiering av viss forskning inom primärvården och socialtjänsten.

Stockholm den 29 april 1982

På socialutskottets vägnar
GÖRAN KARLSSON

Närvarande: Göran Karlsson (s), Gabriel Romanus (fp), Evert Svensson (s), Mårten Werner (m), John Johnsson (s), Erik Larsson (c), Kjell Nilsson (s), Karin Israelsson (c), Kersti Swartz (fp), Anita Bråkenhielm (m), Stig Alftin (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Maria Lagergren (s), Märta Fredrikson (c) och Anita Persson (s).